

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פרשת וישלח

ציאת השבת:

17:16

ירושלים: 17:16

מז' כסלו תשפ"ב

הפטרה: חזון עובדיה

ציאת השבת ר"ת 17:39

גיליון 643

בניסת השבת:

16:06

ירושלים: 16:02

"אני שלום וכי אדבר - הִמָּה לְמַלְחָמָה"

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

האם יש סיכוי לשלום עם אויבנו החפצים לכלותנו? בואו ונלמד מפרשתנו. דינה יוצאת לראות בבנות הארץ, ושכם בן חמור נשיא הארץ חוטף אותה ופוגע בה. יעקב ובניו נעצבים על המעשה אשר לא יעשה. חמור אבי שכם בא בעצת בנו לבקש את דינה לאשה הם דנים בדבר כאשר בני יעקב דורשים שאנשי שכם ימולו את עצמם. חמור ושכם בנו חוזרים לבני עירם ומשכנעים אותם למול והם מלים. והנה ביום השלישי בהיותם כואבים באים שמעון ולוי אחי דינה, הורגים את אנשי שכם ובוזזים את העיר.

כיצד מפרים בני יעקב את ההסכם? רק עיון מדוקדק בפסוקים מגלה לנו את מפרי ההסכם האמיתיים. ראשית צריכים אנו לזכור מה קדם להסכם - חטיפתה של דינה והחזקתה בכח בבית שכם. ולהסכם עצמו: חמור אבי שכם מציע (לד, ט): "והתחתנו אותנו. בנותיכם תתנו לנו ואת בנותינו תקחו לכם", ולעניין המסחר: "ואתנו תשבו והארץ תהיה לפניכם שבו וסחרוה והאחזו בה". בני יעקב עונים שתנאי ראשון הוא להמול להם כל זכר ואז יסכימו (לד, טז): "ונתנו את בנותינו לכם ואת בנותיכם נקח לנו וישבנו אתכם והיינו לכם אחד". רש"י במקום עומד על הבדלי הלשון בין ניתן לניקח. ניתן את אשר נחפץ וניקח ככל אשר נחפץ.

לפי ההסכם המושכות היו בידי בני יעקב לבחור מבנות שכם כמו שירצו ולתת מבנותם אם ירצו. ואולם שכם וחמור בבואם לפני בני עירם הם הופכים את התנאי ואומרים (שם, כא): "את בנותם נקח לנו לנשים ואת בנותינו נתן להם". אולי היינו יכולים לומר שדברים אלו נאמרו לצורכי פנים "כדי לרצותם שיאותו להמול". אך הם מומשיכים ואומרים: "מקניהם וקניינים וכל בהמתם הלוא לנו הם!" יצא מרצע מן השק. בני יעקב לא הפרו את ההסכם, שכם וחמור קדמו אותם, לא נותר אלא לפגוע באנשי שכם ולהציל את דינה ובני יעקב עושים פעולה נועזת. אמנם, מעשה שמעון ולוי מסכן את יעקב ומשפחתו והוא מגיב בחריפות (שם, ל): "עכרתם אותי להבאישינו ביושב בארץ". ואולם טעם דבריו הוא משום: "ואני מתי מספר ונאספו עלי והכנינו ונשמדתי אני וביתי". גם בימנו עלינו לעמוד איתן מול ניסיונות של הסכמים מפוקפקים, לנהוג בחכמה ולהתפלל לה' שיצילנו מאויבנו.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקקים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

בין השתדלות לביטחון

יעקב אבינו שומע כי אחיו עשיו הולך לקראתו עם ארבע מאות שכירי חרב, כיצד יתמודד יעקב עם איום זה? מה עלינו ללמוד מסיפור זה?

יעקב אבינו מקבל ידיעה מכלי ראשון שאחיו עשיו ופמלייתו הכבירה בדרך אליו. אלא שהמפגש לא הולך להיות עם נשיקות וחיבוקים וחיוכים וסוכריות - כמו שלכאורה צריך להיות בין מפגש של אחים שלא ראו זה את זה זמן רב, אלא עשיו מגיע לפגישה עם כלי מלחמה כבדים ומאות חיילים, כאשר לנגד עיניו ניצבת מטרה אחת: להרוג את יעקב וכל משפחתו, ולנקום ביעקב על לקיחת הבכורה והברכות של אביו יצחק.

כאשר הגיעה הבשורה הקשה לאוזניו של יעקב - הוא מצטער מאוד, והחל להתכונן לפגישה "המרגשת" עם אחיו - בארבעה מישורים:

יעקב חילק את משפחתו וממונו לשניים כדי לבטח לפחות חצי מהם, שהרי בזמן שעשיו וחילותיו יתבייתו על קבוצה אחת ויתקפו אותה, באותו זמן הקבוצה השנייה תוכל לברוח - וכך היא תינצל. יעקב פתח בתפילה נוקבת לבורא עולם והזכיר את זכות אבותיו הקדושים, וביקש מה' שיצילו וישמור אותו מכל רע. יעקב הכין דורון מכובד ושידר אותו לעשיו אחיו, כדי לרכך את ליבו ולטשטש את עיניו ולשפך את זעמו. יעקב לא לקח סיכון - והכין עצמו לקרב ומלחמה עם עשיו, על הצד שעשיו יפתח עליו במלחמה וינסה להורגו. עד כאן ההיסטוריה של "מפגש יעקב ועשיו" - מפגש שהתרחש לפני אלפי שנים. אלא שהתורה הקדושה החליטה שכל יהודי חייב לדעת את הסיפור הזה - ולכן היא חקקה אותו לדורות עולם.

והשאלה נשאלת: כל יהודי יודע שהתורה אינה ספר היסטוריה ולא אוסף מפגשים מרתקים, ובין דפיה נכנס רק מה שיש בו תוכן רוחני ומוסר השכל לדורות. אם כן מה כל כך מיוחד במפגש של יעקב ועשיו - עד כדי שהוא זכה לעלות לבמה ולהיחקק בספר התורה לנצח נצחים? איזו עבודת ה' אנו אמורים לשאוף ולשלוף מהסיפור הזה? התשובה פשוטה: מי שיש לו עיניים רוחניות ובריאיות רואה כאן "המון" הדרכה והשקפת עולם - אשר נחוצים לכל אדם יהודי, בבחינת "מעשה אבות סימן לבנים".

א) **השתדלות!** בזמן שנודע ליעקב אבינו שעשיו אחיו בא לקראתו עם פלוגת לוחמים, הדבר ראשון שהוא עשה זה לחלק את העם והממון לשתי מחנות - כדי לצמצם את היקף הסכנה, ומכאן אנו למדים יסוד גדול: כאשר נקלע אדם לבעיה או צרה חלילה, אל לו להתחמק מהבעיה באמצעות המילים הכבירות "יהיה טוב..." ה' יעזור... הכל מלמעלה... אל לו לטמון את הראש באדמה ולסמוך על הנס ולצפות שמלאכי עליון יגוננו עליו ויעשו עבורו את העבודה, אלא גם אם זכויותיו רבות - ואפילו אם קוראים לו יעקב אבינו, עליו להתאמץ כפי שידו משגת ולעשות את כל התחבולות כדי להציל את עורו וממונו, ולמזער את הסכנה עד כמה שיוכל.

(ב) תפילה! יעקב אבינו מלמדנו שחוץ ממה שעל האדם לפעול במישור ההשתדלות ולנסות למזער ולמנוע את הסכנה עד כמה שידו משגת, עליו לפעול במישור נוסף ולעמוד בתפילה לפני הבורא ולעורר זכות אבות, ולבקש מה' שיושיעו ויצילו. שהרי התפילה זה הנשק הכבד של האדם היהודי ובאמצעות התפילה בכוחו לחולל את הניסים הכי גדולים ולהניצל מהמצבים הכי סבוכים וקשים, ואפילו אם האדם המתפלל אינו צדיק.

(ג) דרכי שלום! לפני שיעקב ניגש למלחמה עם עשיו ואנשיו - הוא שלח לו דורון גדול וניסה לרכך את כעסו ולשכך את חמתו. ולכאורה מדוע? הרי מדובר בעשיו הרוצח אשר בא לקראתו עם ארבע מאות שכירי חרב. אם כן למה שלא ילחם בו ויחסל אותו אחת ולתמיד? לשם מה הוא צריך להשקיע מומן רב ולשחד את הרשע הזה?

יעקב אבינו מלמדנו יסוד גדול: אפילו אם יש לאדם את הסיבות הכי טובות והכי מוצדקות להיכנס למלחמה עם השני, אפילו אם הוא הצדיק והצודק - ואילו השני הוא הפרץ והעריץ, לפני שהוא ניגש למלחמה, עליו לנסות את כל הצעדים האפשריים כדי לשמור על השלום ולמנוע את המלחמה. לשלוח לאותו רשע איזו מתנה כובשת ויוקרתית, לפרגן ולתת לו כבוד ולהראות לו שהוא "כאלו" יקר וחשוב לנו, ורק אם כלו כל הקיצים וכלום לא עוזר להפעיל את רחמי הרשע - ועדיין הסכנה נראית באופק, או אז יש להפעיל את השלב האחרון, שלב המלחמה.

ומכאן אנו למדים עד כמה גדול כוח השלום, ועד כמה חשוב לאחוז בו בכל מחיר. האמת היא שהמסר החד והברור הזה - הוא בעצם מדרש מפורש (תנחומא שופטים סימן י"ח), אשר זה תוכן דבריו: גדול כוח השלום שאפילו לשונאים אמר הקב"ה לפתוח להם לשלום - ואפילו בזמן מלחמה כאשר באים האויבים המרצחים להילחם בנו גם אז אנחנו מצווים לקרוא להם לשלום - וכפי שנאמר **כִּי תִקְרַב אֶל עִיר לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ וְקִרְאתָ אֵלֶיהָ לְשָׁלוֹם** (דברים כ' י'), ומדובר בכל מלחמה - בין מלחמת רשות ובין מלחמת מצווה.

יש לדעת, כי כל התורה עצמה בנויה ומבוססת על "דרכי שלום", וכלשון הפסוק "וכל נתיבותיה - שלום". ושמא יאמר אדם שכל עניין של דרכי שלום נועד "לשמר את השלום הקיים". אך אם חלילה השלום כבר הרוס והאנשים כבר אויבים זה לזה, אזי אין חובה מוטלת על אחד הצדדים להתאמץ למען הפיוס. טעות ביד החושב כך! מי גילה לנו זאת? השל"ה הקדוש אשר כתב את המילים הבאות (שער האותיות אות ב"ת - ערך בריות): **בואו וראו כמה גדול כח השלום... ואמרו חכמינו ז"ל הוי מקדים בשלום כל אדם (אבות פ"ד מט"ו).** מהו 'בשלום כל אדם'? ללמדך, אפילו אם אתה רואה שלבו עליך, הוי מקדימו לשלום. שאם אתה עושה כן, תגרום שיאהבך. ולא עוד, אלא אפילו שאינו נכנע להשלים עמך, ה' מוסרו ומכניעו תחתך...

הלכות עבודה זרה

א. אסור לעשות צורת אדם בולטת, ואסור להשהותה בביתו. ודוקא כשהיא צורה שלימה בכל איבריה, אבל פרוצף אדם וצוארו עד החזה בלי גוף, אפילו הוא בולט, אין בו שום איסור, בין בעשייתו, בין בשחיתו. והמנהג להקל לקנות לילדים הקטנים לשם שחוק ושעשוע, בובות העשויות תבנית אדם, שנעשו לשם משחק, ומכל מקום טוב להחמיר היכא דאפשר שלא לקנות בובות תבנית אדם שלם בכל חלקי גופו ואבריו, רק חצי הגוף העליון, או כאותם הנראות מצד אחד, דהיינו עין אחת וחצי חוטם ויד ורגל. ומותר לסחור בהם למכור ולקנות, גם בתבנית אדם שלם בכל איבריו. ואותם בתי חרושת העושים זאת לכתחילה מאן לימא לן שברצון חכמים עושים. והשואל על זה לעשות מעשה לכתחילה מורים לו להחמיר. ומכל מקום אין למחות בידי המקלים לעשות כן.

ב. פרוכת שרקום עליה צורת אריות מצדי לוחות שכתוב בהם עשרת הדברות, יש לאסור לתלות פרוכת זו על ההיכל של ארון הקודש מבחוץ. וכן יש לאסור להקים צורת אריות מברונזה או שיש, וכיוצא, מעל לארון הקודש. ורבי ישראל נקראים לדורש ברבים על כך, ולדבר על לב הגבאים במתק שפתים, להסיר צורות אלו מבתי הכנסת, ולפרסם ברבים שלא יוסיפו להקדיש פרוכות כאלה לבית הכנסת. ויש לעשות הכל בחכמה ובתבונה בשלום ובמישור, ולא לגרום ח"ו למחלוקת, כי דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.

ג. מותר להצטלם בתמונה פוטוגרפית. ואין לחוש בזה משום הנאמר "לא תעשה לך פסל וכל תמונה". ואף לדעת המחמירים בצילום, יש להקל בצילום חצי גוף העליון בלבד. והוא הדין שיש להקל בצילום פרופיל, שרואים בתמונה רק צד אחד של הפנים, עין אחת ואוזן אחת. וכל זה ממשנת חסידות לשרידים אשר ה' קורא, אבל מעיקר ההלכה כבר פשט המנהג להקל בזה בכל אופן בצילום. בפרט כשיש צורך לחיבוך התורה. וכן נפוץ המנהג גם אצל החרדים לדבר זה.

ד. תמונת אדם בולטת שנראה שם חצי גופו, (פרופיל), כאדם השוכב על צדו, שאין נראה ממנו אלא עין אחת ואוזן אחת ויד אחת ורגל אחת, וצד אחד של החוטם, מותרת, כיון שאין שם תמונת אדם בשלימותו.

ה. נוהגים לקשט הסוכה בחג סוכות בתמונות של צדיקים וגדולי הדור, וכן יש לתלות בביתם תמונות של גדולי תורה לקיים: והיו עיניך רואות את מוריד. והדין כן גם בציור של תמונת אדם, שאין איסור בציור זה, כל שאינה צורה בולטת. וכל שכן שמותר להשהות התמונה באלבום, או לתלות התמונה בחדרי משכיותיו. וכן מותר לתלות תמונות של חיות ועופות, על כותלי הבית, בין ציור בין תמונות מצילום, שכל שלא נעשו לשם עבודה זרה, ונעשו לשם נוי וכיוצא, יש להקל. ומותר להסתכל בתמונות אלה וליהנות מיופין.

ו. צורת חמה ולבנה וכוכבים אסור לעשות, בין שוקעות בין בולטות. ומצאנו לרבים שנהגו להקל בדבר, בפרט לילדים קטנים, וסמכו על כמה חילוקים שכתבו הפוסקים, שיש אומרים שאם צורת החמה או הלבנה אינה שלימה, וחסר בה משהו, אין איסור בדבר. ויש מי שכתב שאם מציירים את החמה והלבנה בצבעים בלבד, דלית ביה ממש, מותר. אולם לדינא מרן סתם בשלחן ערוך שצורת חמה ולבנה וכוכבים אסור לעשות בין שוקעות בין בולטות. ודעת המהר"ם אלשיך, שגם בציור חסר כגון צורת לבנה חסרה כמו שנראית בתחילת החודש במרום, יש לאסור. (ע"פ ילקוט יוסף לראש"צ של"ט א).

לעילוי נשמות אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ו

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לחפצות: אברהם ולאח ציטרון, שרה בת שמחה, ציפורה ודוושע לוי. ישי הלוי. עורב עישה. תקוה בת עיזה. אלנה בת ג'אן. אסתר בת דובי. מול בת עננה. אסתר בן דוד. דרומים בן סולמנה. דוד בן אביעל. אלנה בת סלחה. ישי ורחל לוי. חנה בת ווידה. ערן בן דוד. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן מייכל. יצחק דרעי הי"ו.

להחזרת נעדר צד"ל ושבויו ובהם: אורון שאול, דוד גולדין, גיא חבר, רון אדר, יהודה כין, צבי פלדמן.

לעילוי נשמות: הגר"ע יוסף זצוק"ל. הגר"מ אליהו זצוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. רבי יצחק שושן זצ"ל. רבי יעקב שושן. יונה יונה. סופר מנחם. יעקב בניצין. מקסים חיים דרעי. הרב אברהם צוקרמן. נדיר נחום. ישראל אברהם נתן. שלמה בן מרים. יצחק ועמרם אטיאס. אורן מועלם. אליהו טויט. דוד גרוסברג. עמוס דמרי. רוי שלמה. סימנוב משה יהודה. יצחק זק בן סוליקה. נעים משה. אורן מורד. יצחק ושמואל אילון. נסים וסוליקה שושן. נדירה שמעון. יפה גורי. יונה קלון. לייט שבת. חנה יצחק. אסתר חוד. אסתר בת תרא. אליהו בת פריחה. מרים קדושים. תרצה זינדון. אסתר וענבר נחום. דן ונעה זורע. דניאל אלמליח. מנחם הלוי. יצחק ולאח אסתר. אליהו אדרי. עיזה עמוס. חת יעקב. חיה רחל לוי. זשה שרעבי. מרים דוד. שמואל למברט. נעמה בת מנחם. עליזה מועלם. שרה אולאל. שמעון בן דוד. אברהם אדרי. יוסף אלקובי. מיטל זקוק. חסיה ששפטש. עיזה דוד. ברכה סוק. מרים דידי. מנשה סוק. אלים מנחם. מרים בת דוד. אהרן. אלה שרד ז"ל.

ולע"ז הנפסות בשואה ובהם: אלכסנדר שנידור, שושנה רוזה, רפאל פרייז, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה